

## Genel Bilgiler

## Dersin Amacı

Uygur Tarihi dersi, Uygur Türklerinin tarihi, kültürel, sosyal ve politik gelişimlerini incelemeyi amaçlayan bir derstir. Bu ders, genellikle Uygur devletinin kuruluşu, yönetimi, toplumsal yapıları, kültürel katkıları ve bunların tarihsel süreç içindeki yerini anlamayı hedefler.

## Dersin İçeriği

Uygur Tarihi dersi genellikle Orta Asya'da Uygur Türkleri'nin tarihsel gelişimini, kültürünü ve medeniyetini ele alan bir ders olarak işlenir. İçeriği şu ana başlıklarla özetlenebilir: Türklerin kökeni: Uygurların tarih sahnesine çıkmadan önceki göç yolları, kökenleri ve ilk yerleşim yerleri. Eski Türk Devletleri: Göktürkler, Çin'in etkisi ve erken dönem Uygur topluluklarının yapıları. Kuruluşu ve Yükselişi: Uygur Kağanlığı'nın (744-840) kuruluşu, ilk hükümdarları ve Orta Asya'daki rolü. Din ve kültürel etkileşim: Maniheizm, Budizm, ve şamanizm gibi dini etkiler ve Uygurların kültürlere açık yapısı. Kağanlığın zayıflaması: İçsel çatışmalar, yabancı saldırılar ve Uygur devletinin zayıflama süreci.

## Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

Sadettin Gömeç, Uygur Türkleri Tarihi, Berikan Yayınevi, Ankara 2024. Ahmet Taşağıl, Uygurlar, Bilge Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2020.

## Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Klasik Sınıf İçi Ders Verilecektir. Sınıfta tarihi olaylar zinciri hakkında bağ kurma sebep ve sonuçlar anlatılacaktır Tarihi olayların ana kaynakları ve ilgili araştırma kitapları hakkında ders verilecektir.

## Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Ders dışında Genel Türk tarihi ile ilgi araştırma eserlerin okunması tavsiye edilecektir.

## Dersi Veren Öğretim Elemanı Yardımcıları

Bu ders için yardımcı asistan yoktur.

## Dersin Verilişi

Uygur Tarihi dersi yüzyüze verilecektir.

## Dersi Veren Öğretim Elemanları

Prof. Dr. Kürşat Koçak

## Program Çıktısı

- Uygur Tarihi ve Medeniyetini açıklayabilir
- Tarihsel olayları tanımlayabilir.
- Uluslararası kültürler ve diğer devletler tarihi arasında ilişki kurabilir.

## Haftalık İçerikler

| Sıra | Hazırlık Bilgileri                                                                                                                                     | Laboratuvar                    | Öğretim Metodları                                                                                                                                                                                                          | Teorik                   | Uygulama                   |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|----------------------------|
| 1    | Uygur öncesi Türk tarihi, Orta Asya'da Türklerin ilk yerleşik hayata geçmeden önceki dönemi kapsar. . Uygur Türkleri Tarihi. Sadettin Gömeç s. 13- 30. | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygur öncesi Türk tarihi | Bu derste uygulama yoktur. |

| Sıra | Hazırlık Bilgileri                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Laboratuvar                    | Öğretim Metodları                                                                                                                                                                                                          | Teorik                                           | Uygulama                   |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|----------------------------|
| 2    | Uygur Devleti'nin kurulmadan önceki dönemi, Orta Asya'daki göçebe Türk topluluklarının yaşamına ve Uygurların tarihsel gelişim sürecine dair çalışmalar yapılacaktır. Terhin yazıtının okunması ve incelenmesi ödev olarak verilecektir. Uygur Türkleri Tarihi, Sadettin Gömeç, s. 31-48.                                                          | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygur Devleti'nin kurulmadan önceki dönemi       | Bu derste uygulama yoktur. |
| 3    | Uygurların adının terim olarak açıklanması ve Uygurların tarihi gelişimi konusunda hazırlık yapılacaktır. Uygur Türkleri Tarihi, Sadettin Gömeç, s 49-67.                                                                                                                                                                                          | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygurların Adı Uygurların kökeni                 | Bu derste uygulama yoktur. |
| 4    | Uygur Devleti'nin kuruluşu, Uygur Kağanlığı, 744 yılında kuruldu. Bu tarih, Orta Asya'da önemli bir dönüm noktasıdır. Uygurlar, Göktürk Kağanlığı'nın zayıflamasını fırsat bilerek, 744'te bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Uygur Türkleri Tarihi, Sadettin Gömeç, s.67-78. AHMET TAŞAĞIL   Ötüken'deki Büyük Uygur Kağanlığı Vidosu izlenebilir. | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygur Kağanlığının kuruluşu konusu işlenecektir. | Bu derste uygulama yoktur. |
| 5    | Uygur Kağanlığının yükselişi Moyun Çor Kağan ile başlamaktadır. Babası Bilge Köl Kağan veliaht olarak kardeşi Tay Bilge Tutuk'u tayin edince onun iktidarını tanımadı ve onu yenerek kendisi iktidara gelişi bu ders anlatılacaktır. Uygur Türkleri Tarihi, Sadettin Gömeç, s, 78-94.                                                              | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygur Kağanlığının yükselişi                     | Bu derste uygulama yoktur. |

| Sıra | Hazırlık Bilgileri                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Laboratuvar                    | Öğretim Metodları                                                                                                                                                                                                          | Teorik                                                              | Uygulama                   |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| 6    | Uygur Kağanlığında Moyunçor Kağandan sonra Böğü Kağan geçmiştir. Bu devir yükselme ve refah dönemidir. Uygur Türkleri Tarihi kitabı s. 95-107.                                                                                                                                                                                         | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygur Kağanlığında Moyunçor Kağandan sonra Böğü Kağan geçmiştir.    | Bu derste uygulama yoktur. |
| 7    | Böğü Kağanın Çin seferi sırasında tanıdığı Mani dinini Uygurlar arasında yayılmaya çalışması ve yeni bir kültür çevresine girişi konusuna hazırlık yapılacaktır. Uygur Türkleri Tarihi, Sadettin Gömeç, s. 107-123. Uygurların Türk Tarihindeki Yeri ve Önemi   Prof. Dr. Ahmet Taşağıl videosu izlenebilir.                           | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Böğü Kağan dönemi ve Türklerin yeni bir kültür çevresine girmeleri. | Bu derste uygulama yoktur. |
| 8    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                |                                                                                                                                                                                                                            | Vize Sınavı Yapılacaktır.                                           |                            |
| 9    | Uygur Hanedanlığı içerden bir darbe ile değişmiş ve Uygur devleti başbakanı Tun Baga Tarkan iktidara gelmiştir bu konuya hazırlanılacaktır. Uygur Türkleri Tarihi, Sadettin Gömeç, s123- 142.                                                                                                                                          | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygur Hanedanının değişmesi ve Tun Baga Tarkanın iktidara gelişi    | Bu derste uygulama yoktur. |
| 10   | Uygur Kağanlığında 839 yılından itibaren çöküş emareleri ortaya çıkmıştır. Son devir tahta çıkan kağanların öldürülmesi sonucu ülkede kargaşa ortaya çıkmıştır ve kağanlık yıkılmıştır. Bu devreye hazırlık yapılacaktır. Uygur Türkleri Tarihi, s 142-152.                                                                            | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygur Kağanlığının Çöküşü                                           | Bu derste uygulama yoktur. |
| 11   | Kansu, Çin'in kuzeybatısında yer alan bir bölgedir. Bu anlamda, Kansu'da Uygurların tarihsel bir varlığı bulunmaktadır. Turfan Uygurları, Orta Asya'da önemli bir uygarlık kurmuş olan Uygurların Turfan bölgesinde yaşayan halkını ifade etmektedir bu devre hazırlık yapılacaktır. Sedetti Gömeç, Uygur Türkleri Tarihi, s. 150-164. | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Kansu, Turfan Uygurları                                             | Bu derste uygulama yoktur. |

| Sıra | Hazırlık Bilgileri                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Laboratuvar                    | Öğretim Metodları                                                                                                                                                                                                          | Teorik                                                 | Uygulama                   |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|----------------------------|
| 12   | Uygurların Cengiz Han'ın hakimiyetine girişi, Cengiz Han'ın Asya'daki genişlemeleri başladığında, Uygurlar da bu büyük imparatorluğun etkisi altına girdi. 1218-1219 yıllarında Moğolların, bölgedeki güçlü şehir devletlerini fethetmeye başlamasıyla Uygurlar, bu süreçte Cengiz Han'a karşı resmi olarak bağılılıklarını ilan etmek zorunda kaldıkları anlatılacaktır. Uygur Türkleri Tarihi, s. 165-174.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygurların Cengiz Han'ın hakimiyetine girişi           | Bu derste uygulama yoktur. |
| 13   | Uygur hükümdarı, Moğolların karşısında bağımsızlıklarını sürdüremeyeceklerini fark etmişti ve Cengiz Han'a biat etti. Bu süreç, Uygurların, Moğollarla ilişki kurmalarına ve onlarla ittifak yapmalarına olanak tanıdı. Uygurların Cengiz Han'a olan bağılılıkları, sadece askeri bir teslimiyet değil, aynı zamanda kültürel ve ekonomik ilişkileri de içeriyordu. Moğollar, Uygurları ticaret, yönetim ve kültür alanlarında da kullanmaya başlamışlardı. Cengiz Han, Uygurları ekonomik olarak önemli bir bölge olarak görüyordu. Tarım ve ticaret yollarının kesişim noktası olan bu bölge, Moğollar için stratejik bir öneme sahipti. Cengiz Han'ın hükümetinde Uygurlu yöneticilere ve bürokratlara yer verilmişti. Ayrıca Uygurlar, Moğolların yönetim sistemi ve hukukuyla tanışmış ve bu yeni düzene adapte olmuşlardı. Uygurlar, Cengiz Han'ın imparatorluğuna katıldıklarında bağımsızlıklarını kaybetmiş, fakat aynı zamanda imparatorluğun içinde önemli bir kültürel, ekonomik ve politik rol oynamaya başlamışlardır. Bu dönemdeki gelişmeler, Uygurların hem Orta Asya'daki tarihsel rollerini hem de Moğol İmparatorluğu içindeki yerlerini belirlemesi hakkında bilgi verilecektir. Uygur Türkleri Tarihi, s. 174-183. | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Uygur Moğol ilişkileri                                 | Bu derste uygulama yoktur. |
| 14   | Doğu Türkistan coğrafyası hakkında bilgi verilecektir. Doğu Türkistanın Çin ve Kalmuk işgali anlatılacaktır. Bu dönemde önemli başarıları olan Yakup bey anlatılacaktır. Uygur Türkleri Tarihi, s. 184- 199.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu haftaki dersimizde sözlü anlatım tekniği Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacaktır. Ayrıca projeksiyon üzerinden harita vb mlz. yansıtılarak ders anlatılacaktır. | Doğu Türkistan coğrafyası hakkında bilgi verilecektir. | Bu derste uygulama yoktur. |

| Sıra | Hazırlık Bilgileri                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Laboratuvar                    | Öğretim Metodları                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Teorik                                   | Uygulama                   |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------|
| 15   | Uygurlar, Türk halkları arasında kültürel ve siyasi açıdan önemli bir yer tutmuşlardır. Uygur Kağanlığı'nın kültürü, Orta Asya'nın geleneksel kültürel miraslarını, Budizm, Maniheizm gibi farklı dini etkileri ve Çin ile olan etkileşimleri birleştirmiştir. Uygurlar, Orta Asya'da önemli bir kültürel etkiye sahip bir halktı ve kendi yazı dilini geliştirmişlerdir. Uygur alfabesi, genellikle Göktürk alfabesinden türetilmiş olup, özellikle Budist ve Maniheizt metinlerin yazılmasında kullanılmıştır. Yukarıdaki bilgiler derste anlatılacaktır. Uygur Türkleri Tarihi, s.203-220. | Bu dersin laboratuvarı yoktur. | Bu hafta, ön okuma ve tartışma temelli öğretim yöntemi uygulanacaktır. Öğrencilerden, derse gelmeden önce önerilen kaynaklardan ilgili üniteleri okumaları beklenmektedir. Derste, okunan metinler üzerinden soru-cevap yöntemiyle konunun temel noktaları ele alınacak ve öğrenciler arasında yönlendirilmiş tartışmalar yapılacaktır. Böylece, öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri geliştirilirken, konunun daha iyi anlaşılması sağlanacaktır. | Uygur Kağanlığı sosyal hayatı ve kültürü | Bu derste uygulama yoktur. |
| 16   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Final sınavı Yapılacaktır.               |                            |

Değerlendirme

| Aktiviteler                        | Ağırlığı (%) |
|------------------------------------|--------------|
| Ara Sınav (Bütünlemede Kullanılan) | 40,00        |
| Final                              | 60,00        |